

ASPECTE PRIVIND INTEGRAREA SOCIO-PROFESIONALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI, DIN PERSPECTIVA ECONOMIEI SOCIALE

Ioana Alina Oreian ^[1]
Adina Rebeleanu ^[2]

Rezumat

Prezentul articol oferă o imagine de ansamblu asupra alternativelor oferite de economia socială integrării socio-profesionale a persoanelor cu dizabilități. Este prezentată analiza unei instituții care a dezvoltat structuri de economie socială, cu focalizare asupra modalității de funcționare a unităților protejate aflate în gestiunea sa. Sunt prezentate informații referitoare la diferențele de gen privind angajabilitatea în muncă a persoanelor cu dizabilități mentale și este evidențiat impactul serviciilor oferite de instituție asupra obținerii și păstrării unui loc de muncă de către beneficiarii săi.

Utilitatea lucrării este dată de caracterul aplicabil al informațiilor livrate, fiind surprinse modele de bună practică privind integrarea socio-profesională a persoanelor cu dizabilități.

Cuvinte cheie: *economie socială, unitate protejată, integrare, persoane cu dizabilități, angajare.*

Introducere

Integrarea socială și profesională a persoanelor cu dizabilități reprezintă un element de maximă importanță la nivel european. În România, problematica angajabilității persoanelor cu dizabilități o regăsim ca prioritate în strategiile publice care se referă la ocupare în general, dar și în strategia privind integrarea persoanelor cu dizabilități. La nivel național, prioritatea specialiștilor care activează în domeniul social constă în îmbunătățirea calității vieții și respectarea drepturilor

---

^[1] Asistent social, Calea Dorobanților nr. 112, ap.48, Cluj-Napoca, oreian_ioana@yahoo.com;

^[2] Conf. dr. Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, B-dul 21 Decembrie 1989 Nr. 128, Cluj-Napoca, 400604, adina.rebeleanu@socasis.ubbcluj.ro.

persoanelor aparținând unor grupuri vulnerabile. În acest sens, se poate observa preocuparea actorilor sociali pentru integrarea socială și profesională a persoanelor cu dizabilități. Asigurarea accesului acestora pe piața muncii și adaptarea locurilor de muncă la nevoile lor, constituie obiective ale instituțiilor publice de asistență socială și organizațiilor neguvernamentale care se adresează acestei categorii de beneficiari.

Legislația națională prevede facilități pentru angajatorii care angajează persoane cu dizabilități și respectiv sancțiuni financiare pentru cei care refuză să angajeze persoane cu dizabilități. Și totuși, în România, doar 4.17% dintre persoanele cu nevoi speciale erau active din punct de vedere profesional în 2015 (MMFPSPV, 2015). Accesul persoanelor cu dizabilități pe piața muncii este încă foarte limitat și nu s-a constatat o creștere reală a numărului persoanelor cu dizabilități active din punct de vedere economic.

În acest context, economia socială vine ca răspuns la dificultățile întâmpinate de responsabilii de drept privind inserția profesională a acestei categorii, oferind soluții concrete, prin crearea de locuri de muncă în domenii accesibile persoanelor cu dizabilități.

1. Repere teoretice în analiza economiei sociale

Termenul de economie socială este utilizat pentru a defini activitățile întreprinse spre îndeplinirea unui scop social și susținerea comunităților cărora li se adresează. Economie socială a apărut în prima jumătate a secolului XIX, economiștii liberali francezi, inițiatorii conceptului, considerând necesară o finalitate de natură morală a economiei, care să ducă la bunăstarea colectivă și socială, pe lângă cea individuală (Barna, Ionescu, Mișu, 2012:7). Referindu-se la scopul economiei sociale, Larionescu (2013) menționează faptul că acesta nu se referă la generarea de profit, iar finalitatea acestui concept face referire la servirea membrilor unei comunități aflați într-o situație de vulnerabilitate, spre beneficiul acestora.

Economie socială este privită ca un sector non-profit, denumit generic „al treilea sector”, situat între sectorul public și cel privat, fiind considerată o zonă intermediară între stat și piață (CIRIEC, 2007, European Parliament, 2009). Economia socială este văzută ca un mediator care preia sarcinile sectorului public, ce nu pot fi delegate celui privat, în ceea ce privește distribuția echitabilă și corectă a resurselor și beneficiilor, prin oferirea unor servicii universale.

Alte abordări compară noțiunea de economie socială cu cea de „antreprenoriat social”, încadrând-o la intersecția dintre sectorul public, privat și social (terțiar). Antreprenoriatul social este prezentat ca o modalitate de abordare a problemele sociale prin identificarea de noi oportunități și soluții inovatoare, fiind focalizat mai degrabă pe crearea de valoare socială decât financiară (Brouard și Larivet, 2010). Reprezintă, altfel spus, o inițiativă de transformare a problemelor sociale în oportunități de afaceri, urmărind obținerea de rezultate sociale și nu generarea de profit (Crișan, 2012). Dintre caracteristicile antreprenoriatului social reținem sintetic: activitatea antreprenorială este ghidată explicit de o misiune socială, măsura succesului nu se realizează sub forma mărimii profitului, ci sub forma valorii sociale create. Prin urmare, antreprenorii sociali acționează ca și agenți ai schimbării în sectorul social, misiunea lor fiind orientată spre dezvoltarea socială durabilă, spre identificarea și exploatarea de noi oportunități acționează cu încredere fără a fi limitați de resursele disponibile, exploatănd o gamă variată de resurse, de la filantropie la metodele comerciale din sectorul business (Dees și Economy, 2001).

O retrospectivă în literatura de specialitate autohtonă, permite sintetizarea a trei caracteristici principale ale întreprinderile care activează în sfera economiei sociale: au o misiune socială, desfășoară activități comerciale și nu distribuie profitul antreprenorilor. Structurile de economie socială au autonomie decizională și libertate de asociere, distribuie excedentele ținând cont de munca depusă și desfășoară activități economice pentru a satisface nevoile unor categorii de persoane defavorizate. Misiunea acestor entități poate fi rezumată la asigurarea unor beneficii membrilor lor sau unei colectivități, acordând prioritate oamenilor și nu aspectelor financiare (Cace S. (coord.) 2010, Crișan, 2012, Barna, Ionescu, Mișu, 2012, Buzducea, 2013).

Formele economiei sociale, așa cum sunt prezentate de diferiți autori (Cace, 2010, Barna, Ionescu, Mișu, 2012) sunt denumite astfel: cooperativele, organizațiile sau societățile mutuale, întreprinderile sociale, asociațiile și fundațiile. În ceea ce privește fundațiile, obiectivele acestor entități urmăresc: reprezentarea intereselor membrilor lor, întărirea coeziunii sociale, întărirea independenței personale, promovarea echității prin depășirea dezavantajelor sociale sau a celor de pe piața muncii (Society at a Glance: OECD Social Indicators, citat în Cace, Nicolăescu, Scoican, 2010:106), redistribuirea fluxurilor

financiare și furnizarea de servicii și bunuri prin desfășurarea de activități economice (Barna, Ionescu, Mișu, 2012).

Domeniile de activitate ale instituțiilor care activează în domeniul economiei sociale sunt diferite: protecție socială, servicii sociale, sănătate, asigurări, producție agricolă, educare și formare, cultură, sport, activități recreative.

2. Economia socială din perspectiva integrării socio-profesionale a persoanelor cu dizabilități.

Conceptul de economie socială este strâns legat de protecția socială pentru persoanele sau populațiile marginalizate și se bazează pe ideea garantării de beneficii membrilor unor comunități de favorizate, prin dezvoltarea acestora. Dintre categoriile de persoane cărora entitățile de economie socială se adresează amintim: persoane fără loc de muncă, persoane cu dizabilități, foști deținuți, minoritățile etnice, familiile monoparentale, copii și tineri în situații dificile, consumatorii de droguri, persoanele refugiate etc. Se poate observa astfel, că valoarea economiei sociale este reflectată în domenii ce țin de asigurarea bunăstării unor categorii vulnerabile ale populației prin dezvoltarea coeziunii sociale și a participării la viața activă a societății. Economia socială contribuie în mod direct la ocuparea forței de muncă prin angajarea în propriile organizații: asociații, cooperative, fundații și mai recent întreprinderi de inserție socială (a se vedea Legea 219/2015 privind economia socială).

Economia socială s-a dezvoltat ca o modalitate de depășire a unor probleme sociale precum lipsa locurilor de muncă. Aceasta are un puternic efect pozitiv asupra creșterii coeziunii sociale și a ocupării forței de muncă, oferind „noi oportunități de angajare în circuitul economic a unor segmente sociale excluse de o economie bazată pe o competiție fără suflet” (Cace, 2010:9).

Persoanele cu dizabilități reprezintă una dintre categoriile asupra căreia este orientat conceptul de economie socială. Acestea se confruntă des cu diferite bariere fizice, sociale sau culturale, care le limitează sau chiar le împiedică accesul la servicii sociale și alte activități. Conform datelor Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice (2015), în anul 2015, în țara noastră erau înregistrate 759.019 persoane cu dizabilități. Dintre acestea, doar 31.691 persoane aveau statutul de angajat.

Multe dintre problemele de integrare profesională a persoanelor cu dizabilități sunt legate de: lipsa unor servicii de integrare în educația preșcolară, comunicarea inadecvată dintre părinți și profesori, o funcționare nepotrivită a sistemului școlar și de orientare profesională, oportunități limitate privind alegerea carierei, numărul mic de ateliere protejate și a altor forme de integrare profesională a acestora, reticența unor angajatori în a oferi locuri de muncă acestei categorii, din cauza mentalității că persoanele cu nevoi speciale nu se potrivesc cerințelor lor. De asemenea, odată ajunși la un loc de muncă, aceste persoane se pot confrunta cu inaccesibilitatea spațiului de lucru, neadaptarea programului de lucru, atitudini negative din partea celorlalți (Asociația „Alternativa” 2003:13-14).

Economia socială reprezintă o alternativă viabilă pentru diminuarea sau combaterea problemelor enumerate mai sus. Barierele și limitele de ordin fizic, economic, social cu care persoanele cu dizabilități se confruntă în obținerea și păstrarea unui loc de muncă, pot fi eliminate prin intermediul derulării unor programe de economie socială, care să urmărească incluziune pe piața muncii și monitorizarea evoluției profesionale a persoanelor cu dizabilități.

Unele dintre entitățile de economie socială care asigură încadrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități sunt unitățile protejate. Literatura de specialitate încadrează unitățile protejate în categoria întreprinderilor sociale de ocupare, care oferă beneficiarilor locuri de muncă temporare sau permanente și diverse programe de calificare în muncă, urmărind integrarea socio-profesională și abilitarea pentru o viață independentă a persoanelor cu dizabilități (Barna, Ionescu, Mișu, 2012:61). Activitatea acestor instituții constă în vânzarea spre publicul larg a produselor și serviciilor create în interiorul lor.

Definită în Legea nr. 448/2006 privind Protecția și Promovarea Persoanelor cu Handicap, unitatea protejată reprezintă „operatorul economic de drept public sau privat, cu gestiune proprie, în cadrul căruia cel puțin 30% din numărul total de angajați cu contract individual de muncă sunt persoane cu handicap” (art. 5, alin. 29), putând fi înființată de orice persoană fizică sau juridică, activitățile desfășurându-se de către persoana cu dizabilități autorizată sau în diferite structuri (ateliere, secții) ale agenților economici, instituțiilor statului, organizațiilor neguvernamentale (art. 81, alin. 1,2).

Principalele activități desfășurate în cadrul unităților protejate sunt în domeniul producției de articole de îmbrăcăminte, fabricarea

produselor de papetărie, confecționarea măturilor și periilor, realizarea de produse manufacturiere, servicii de curățenie în birouri și domiciliu, servicii de dezinsecție, deratizare, dezinfecție, servicii de panificație, servicii de tipărire (cărți de vizită, afișe, pliante, broșuri), activități referitoare la sănătatea mentală, servicii recreative și distractive (CNAS, MMFPSPV, 2012).

Având în vedere importanța integrării socio-profesionale a persoanelor cu dizabilități, prezentul studiu propune analiza modalităților în care unitatea protejată, ca structură asimilată întreprinderilor sociale, potrivit legii cadru a economiei sociale, contribuie la integrarea acestei categorii vulnerabile, pe piața muncii. Se urmărește evidențierea unor aspecte ce țin de impactul economiei sociale asupra angajabilității beneficiarilor cu nevoi speciale și furnizarea unor informații privind diferențele de gen în ceea ce privește încadrarea în muncă a acestei categorii de persoane vulnerabile. Este prezentat un model de bună practică orientat spre integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități, realizat prin analiza organizațională a unei fundații care a dezvoltat structuri de economie socială.

3. Analiza instituțională a unei fundații care a dezvoltat structuri de economie socială.

Demersul analitic urmărește prezentarea instituției prin prisma analizei activităților acesteia în raport cu principiile economiei sociale și respectiv, evaluarea unităților protejate aflate în gestiunea acesteia. În realizarea analizei instituționale a celor două unități protejate care funcționează în cadrul fundației, a fost utilizată o grilă de analiză, ce cuprinde următorii itemi: domeniul de activitate, serviciile oferite, locație, producție, resurse utilizate, persoanele cu dizabilități angajate, mecanisme de finanțare, clienți/desfacere, parteneri, promovare, sustenabilitate. Informațiile au fost culese prin interacțiunea directă cu angajații instituției, prin studiul rapoartelor anuale de activitate ale fundației și prin analiza website-ului acesteia.

Având o activitate de peste 23 de ani, fundația se adresează în special copiilor și adulților cu dizabilități, urmărind asigurarea bunăstării acestora. Instituția a dezvoltat programe și servicii de intervenție timpurie pentru nou-născuți, servicii de integrare psihosocială pentru copii și adulți cu nevoi speciale, servicii de recuperare la domiciliu pentru copiii cu dizabilități, servicii de consiliere, orientare și

mediere profesională pentru adulții cu dizabilități, servicii caritabile de diminuare a consecințelor sărăciei și activități de economie socială, sub forma unităților protejate.

Analiza activităților social-economice desfășurate în cadrul fundației, indică prezența caracteristicilor comune subsectoarelor economiei sociale, așa cum sunt prezentate acestea în reglementările internaționale și naționale cu privire la economia socială.

Sintetic, la nivelul fundației regăsim următoarele caracteristici:

- Sunt private și au personalitate juridică, nefiind controlate de sectorul public: fundația este o entitate cu management autonom, colaborând cu autoritățile publice locale pentru asigurarea bunăstării membrilor comunității;
- Au autonomie decizională în coordonarea activităților, funcționând prin votul democratic: consiliul de conducere a cărui președinte este fondatorul fundației, ia deciziile în urma consultării tuturor membrilor, urmărind interesul și asigurarea unor servicii de calitate pentru beneficiarii instituției;
- Presupun caracterul voluntar al aderării ca membru la organizație: interesul specialiștilor spre a acoperi nevoile unui număr cât mai mare de persoane, acceptând tot mai mulți beneficiari, arată că fundația îndeplinește și această condiție;
- Asigură reinvestirea profitului și distribuția câștigurilor (excedentului) proporțional cu efortul membrilor în bunul mers al activităților și nu în funcție de aportul de capital sau cotizațiile acestora: Activitatea economică a fundației este destinată susținerii financiare a proiectelor sociale implementate de aceasta, fiind astfel promovată ideea caracterului non-profit al acesteia;
- Au o misiune profund socială, fiind considerate organizații ale oamenilor, nu de capital: în interiorul fundației se desfășoară activități menite să răspundă nevoilor sociale ale unui grup dezavantajat format din persoane cu dizabilități. Aceasta desfășoară activități economice, însă doar cu scopul de a satisface nevoile beneficiarilor implicați și de a-și autofinanța proiectele.

În cadrul fundației se desfășoară activități de economie socială, menite să susțină parțial serviciile oferite de aceasta. Prin intermediul desfășurării acțiunilor economice, instituția își propune autofinanțarea inițiativelor sociale propuse și garantarea stabilității și calității programelor sale.

Activitățile economice desfășurate în cadrul entității de economie socială analizate constau în: funcționarea a două unități protejate, închirierea sălii de conferință a fundației, comercializarea de produse second-hand provenite de la finanțatori străini, comercializarea produselor realizate de către beneficiari în cadrul centrului de zi/atelierului care funcționează în incinta instituției.

Potrivit unui raport de activitate al fundației realizat în anul 2013, cea mai mare parte a veniturilor instituției au fost obținute prin intermediul activităților economice mai sus amintite. Dintre aceste activități, vor fi analizate în continuare cele două unități protejate, evaluate prin intermediul grilei de analiză instituțională.

3.1. Unitatea protejată 1

Își desfășoară activitatea în interiorul instituției. Informațiile cu privire la entitatea economică sunt prezentate sintetic în tabelul de mai jos:

Variabila urmărită	Indicatori	Constatări
Domeniul de activitate	Activități întreprinse	Pregătirea și servirea produselor alimentare, gătite pentru consumul imediat.
Servicii	Tipuri de servicii oferite	Organizarea de mese festive Servicii de catering (mâncare gătită, coffee break) Servirea mesei- produse gătite, meniul zilei
Locație	Sediul unde se desfășoară activitatea	În incinta fundației, la subsol
Producție	Tipul de produse oferite	- produse alimentare gătite - produse de patiserie și sandwich-uri
Resurse utilizate	- resurse umane - utilaje și echipamente - materii prime	- 4 persoane angajate - sală de mese- capacitate 50 locuri - utilaje automatizate - spații depozitare materii prime - produse pentru gătit

Persoane cu dizabilități	Număr persoane cu dizabilități angajate Meserii practicate	1 Ajutor bucătar
Mecanisme de finanțare	Surse de venituri Destinația profitului	- comercializarea produselor pregătite - plata parțială a salariilor administrative
Clienți/desfacere	Persoane cărora le sunt adresate produsele	- angajații și beneficiarii fundației - beneficiarii cantinei sociale - persoane fizice sau juridice, catering sau servirea mesei în incinta sălii de mese
Parteneri	Denumire instituții partenere	- Primăria orașului: Cantina săracilor - Școlile din oraș: 3 școli catering, 1 școală deplasare la sala de mese.
Promovare	Canale de promovare	Media: Site-ul unității protejate Contactare companii, instituții educaționale
Sustenabilitate	Activități planificate în viitor	- identificarea noilor clienți și acțiuni de fidelizare a clienților actuali - dezvoltarea unor noi produse/pachete de produse

Tabel 1. Analiza instituțională a unității protejate 1 (tabel realizat în baza cercetărilor proprii autorilor)

Unitatea protejată analizată în tabelul de mai sus are angajate patru persoane, dintre care o persoană cu dizabilități, beneficiară a instituției. Meseria practică de această persoană este de ajutor bucătar, serviciile oferite de unitate fiind de pregătire și servire a produselor alimentare gătite. Locația unității reprezintă un avantaj, deoarece se află în imediata apropiere a unei școli generale din oraș, mulți dintre elevi servind masa de prânz în incinta sălii de mese din dotare. Produsele bucătăriei sunt consumate și de elevi înscriși în

programe afterschool, care servesc masa în școli, prin serviciul de catering. Pe lângă elevi, clienții instituției sunt: beneficiarii fundației, persoane care se confruntă cu sărăcia, și alte persoane fizice sau juridice.

Veniturile obținute din vânzarea produselor alimentare și de patiserie au ca destinație plata parțială a salariilor personalului administrativ. Partenerii instituției, primăria și patru școli din oraș, susțin bunul mers al serviciilor unității protejate, servicii promovate prin site-ul fundației și prin contactarea directă a diferitelor companii și instituții de învățământ. În viitor, pentru ca unitatea protejată să se autosustină, specialiștii fundației își propun identificarea de noi potențiali clienți și fidelizarea celor actuali, precum și dezvoltarea unor produse și pachete de produse noi.

3.2. Unitatea Protejată 2

Cea de-a doua unitate protejată analizată este o societate comercială cu răspundere limitată, având fundația ca partener principal. Aceasta a fost înființată în anul 2003, la inițiativa fundației, cu sprijinul colaboratorilor străini. În anul 2006, aceasta a obținut autorizația de funcționare ca unitate protejată. Informațiile prezentate în cadrul analizei instituționale a acestei entități economice au fost obținute prin contactarea directorului programului fundației și prin accesarea site-ului instituției.

Variabila urmărită	Indicatori	Constatări
Domeniul de activitate	Activități întreprinse	- producție și distribuire articole de lemn dedicate copiilor - producția și comercializarea de mobilier urban
Servicii	Tipuri de servicii oferite	- producția și comercializarea de jucării educative pentru copii - producția și comercializarea de mobilier pentru copii - producția și comercializarea de echipamente de educarea mișcării - producția și comercializarea

		mobilierului pentru spații de joacă și a mobilierului urban.
Locație	Sediul unde se desfășoară activitatea	O comună din apropierea orașului- clădire proprie O firmă din industria auto-personal în leasing
Producție	Tipul de produse oferite	- jucării pentru copii - mobilier din lemn
Resurse utilizate	- resurse umane - utilaje și echipamente - materii prime	- 12 persoane - 14 utilaje de prelucrare a lemnului și alte utilaje - produse din lemn
Persoane cu dizabilități	Număr persoane cu dizabilități angajate Meserii practicate	- 2 persoane sediu propriu - 6 persoane leasing firmă parteneră - prelucrare lemn, operator cablaje, legător manual
Mecanisme de finanțare	Surse de venituri Destinația profitului	- vânzarea produselor obținute - donații și sponsorizări - achitarea parțială a salariului unui angajat dintr-un program al fundației. - finanțarea serviciilor oferite în cadrul unui program al fundației.
Clienți/desfacere	Persoane cărora le sunt adresate produsele	- primăria orașului (mobilier urban, dotare spații de joacă) - instituții publice, în special cele educative (grădinițe) - persoane juridice, companii - persoane fizice
Parteneri	Denumire instituții partenere	Parteneri străini Primăria orașului, mobilarea unor grădinițe din oraș, spații de joacă
Promovare	Canale de promovare	Media: site-ul unității protejate Târgurile de profil-economie socială, promovarea și vânzarea produselor

		În mediile de afaceri
Sustenabilitate	Activități planificate în viitor	<ul style="list-style-type: none"> - desfășurarea de activități economice solicitate pe piață - promovarea produselor și a beneficiilor utilizării fondului de handicap - cunoștințe minime de economie, pentru menținerea calității produselor și păstrarea poziției pe piața liberă

Tabel 2. Analiza instituțională a unității protejate 2 (tabel realizat în baza cercetărilor proprii ale autorilor)

Așa cum se poate observa în tabelul de mai sus, cea de-a doua unitate protejată are ca domeniu de activitate producția și comercializarea produselor de lemn, în special cele dedicate copiilor. În prezent, activitatea este realizată de 12 angajați, dintre care opt fac parte din categoria persoanelor cu nevoi speciale, beneficiare ale fundației.

Dintre cei opt angajați cu dizabilități, doi își desfășoară activitatea la sediul unității protejate, dintr-o comună aflată în apropierea orașului și șase persoane se află în leasing de personal în cadrul firmei partenere. Meseriile practicate de beneficiarii fundației sunt: operator cablaje și prelucrător lemn.

Veniturile entității provin din vânzarea produselor și din donații, surplusul monetar fiind utilizat pentru achitarea parțială a salariului personalului de implementare a unui program al fundației.

Coordonatorul acestuia consideră că deși profitul obținut nu este unul mare, satisfacția constă în oferirea unor locuri de muncă beneficiarilor, iar progresul făcut de această unitate protejată reprezintă un bun exemplu pentru managerii care sunt interesați de angajarea unor persoane cu nevoi speciale.

Produsele fabricate se adresează atât persoanelor fizice cât și juridice publice și private, unitatea protejată promovându-și activitatea prin intermediul site-ului instituției, în cadrul târgurilor de specialitate, în mediul de afaceri prin contact direct cu diverse companii. În viitor, se va urmări asigurarea adaptării produselor la cerințele pieței,

promovarea produselor realizate și aplicarea cunoștințelor economice ale specialiștilor pentru menținerea calității produselor oferite.

4. Diferențe de gen privind angajabilitatea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități

Așa cum a fost menționat, instituția prezentată oferă asistență și suport persoanelor cu dizabilități, prin derularea unor programe sociale dedicate lor. Unul dintre programele fundației oferă servicii de integrare socio-profesională pentru adulții cu deficiențe mentale. În cadrul acestuia se urmărește încadrarea pe piața muncii a beneficiarilor cu nevoi speciale și medierea relației acestora cu angajatorii.

Acțiunile desfășurate în cadrul programului se referă la: evaluarea abilităților de muncă ale beneficiarilor, oferirea de consiliere și orientare vocațională, organizarea de cursuri de calificare în domenii precum: „agent curățenie clădiri și mijloace de transport”, „peisagist floricultor”, „florar decorator”, „legător manual”, „tâmplar manual”, identificarea potențialelor locuri de muncă pentru beneficiari, susținerea angajării în muncă și monitorizarea parcursului profesional al acestora, medierea relației angajat-angajator.

Prin întreprinderea activităților mai sus amintite, beneficiarii fundației, atât cei de gen masculin cât și de gen feminin sunt sprijiniți în obținerea și păstrarea unui loc de muncă. Din analiza instituției și prin interacțiunea directă cu beneficiarii și angajații acesteia, se poate afirma că genul beneficiarilor influențează tipul posturilor ocupate de aceștia, însă unele dintre meserii sunt practicate atât de femei cât și de bărbați. Astfel, dintre locurile de muncă deținute de persoanele de gen masculin cele mai des întâlnite sunt: operator cablaje, control materiale și componente de utilaje, manipulant marfă, ambalator, lăcătuș mecanic, operator PC, tâmplar, legător manual. Totuși, ultima meserie amintită este specifică și beneficiarelor fundației, care lucrează în domeniul legătoriei manuale, dar și ca lucrător comercial sau prelucrător de lemn.

Este important de menționat că multe dintre persoanele cu dizabilități mentale de gen feminin au funcția de personal de întreținere curățenie. Fiind sprijinită de angajații fundației în obținerea și păstrarea locului de muncă, una dintre beneficiarele instituției lucrează ca prelucrător de lemn la o fabrică situată în afara orașului. Munca pe care o depune presupune șlefuirea materialelor din lemn necesare realizării pieselor de mobilier. Cu toate că nu este o muncă ușoară, presupunând efort fizic dar și deplasarea într-o altă localitate, beneficiara fundației

este mulțumită cu locul său de muncă și recunoscătoare că poate contribui la îmbunătățirea situației financiare a familiei sale.

Un alt beneficiar al instituției, persoană de gen masculin, a primit suport de la angajații fundației în ocuparea unui post în cadrul unui atelier de lăcătușerie al unei firme aflate la doar câțiva kilometri de oraș. Beneficiarul afirmă că ajutorul primit de la angajații fundației a contribuit atât la găsirea unui loc de muncă, dar și la integrarea sa în colectivul profesional din care face parte.

Indiferent de genul persoanelor cu dizabilități, un aspect demn de reținut este posibilitatea acestora de a desfășura activități lucrative repetitive. Capacitatea lor de a efectua etape de lucru precum verificare, sortare, ambalare, care pentru persoanele fără nevoi speciale ar putea fi monotone, reprezintă un argument pentru angajarea acestei categorii. De asemenea, un alt atu al persoanelor cu deficiențe mentale îl reprezintă răbdarea și îndemânarea de care dau dovadă în realizarea muncii manuale în cadrul acelor etape de producție care nu pot fi automatizate.

În ciuda constatărilor de mai sus, unii angajatori din România sunt încă reticenți în ceea ce privește încadrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități, din cauza percepției că, în calitate de angajați, aceștia ar putea avea o productivitate mai scăzută, un număr mai mare de absențe datorită problemelor de sănătate, solicitând o supervizare mai atentă (CNAS, MMFPSPV, 2012). Și totuși, unele cercetări sunt optimiste. Nechita (2010: 15-18, 111-122) consideră că odată ce angajatorii conștientizează potențialul de muncă al acestora, interesul privind asistarea lor la locul de muncă și asigurarea păstrării locului de muncă crește, iar Gherguț (2015) concluzionează că persoanele cu dizabilități au o productivitate egală, sau uneori, mai bună comparativ cu a colegilor fără dizabilitate, mai puține accidente de muncă, o mai bună respectare a programului de muncă, o mai mare stabilitate pe postul de muncă, un impact pozitiv asupra climatului de la locul de muncă”.

5. Considerații finale

Una dintre categoriile asupra căreia conceptul de economie socială și-a orientat atenția este cea a persoanelor cu nevoi speciale, urmărind integrarea socio-profesională a acestora. Limitările cu care acești beneficiari se confruntă în accesarea pieței muncii, pot fi

depășite, economia socială având capacitatea de a valorifica abilitățile speciale ale persoanelor cu dizabilități.

Activitățile desfășurate în domeniul economiei sociale utilizează resursele și potențialul profesional al persoanelor cu nevoi speciale, într-un cadru organizat reprezentat de diferite entități, cele mai întâlnite în contextul României fiind unitățile protejate. În interiorul acestora se produc și comercializă bunuri sau se furnizează servicii, care asigură plata muncii depuse de angajați, oferindu-le astfel independența financiară. Mai mult decât atât, profitul obținut în urma desfășurării activităților în cadrul acestor entități este reinvestit în interiorul lor, cu scopul îmbunătățirii calității produselor și serviciilor oferite sau al dezvoltării de noi locuri de muncă pentru alte persoane cu nevoi speciale.

Se poate concluziona că economia socială reprezintă o completare a acțiunilor întreprinse de responsabilii de drept în sensul integrării profesionale a persoanelor cu dizabilități, prin asigurarea angajabilității acestora în câmpul muncii, prin accesibilizarea și adaptarea mediului de lucru la nevoile acestora și prin implicarea activă a beneficiarilor în desfășurarea de activități lucrative, în funcție de abilitățile deținute.

Altfel spus, „economia socială nu consideră persoanele defavorizate beneficiari pasivi ai filantropiei sociale, ci protagoniști activi ai destinului lor” (CIRIEC, 2007, citat în MMFPSPV, 2010:17). Este o modalitate de creștere și valorificare a potențialului economic al acestei categorii de populații, considerate vulnerabile, contribuind la creșterea coeziunii economice și sociale, pe termen mediu și lung.

Bibliografie

1. Asociația Alternativa România. (2003). *Posibilitățile de integrare socio-profesională a tinerilor cu dizabilități din România*, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap.

2. <http://alternativa2003.ro/wp-content/uploads/2010/01/Brosura-dizabilitate-si-integrare-in-Romania-proiect-ANPH.pdf>

3. Barna, C., Ionescu, C., Mișu, S. (2012). *Ghidul managerului de întreprindere socială. O introducere în economia socială*. București:

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile. Institutul de Economie Socială.

4. Brouard, F., Larivet, S. (2010). „Essay of Clarifications and Definitions of the Related Concepts of Social Enterprise, Social Entrepreneur and Social Entrepreneurship” (p.29-56). În Fayolle, A., Matlay, H. (Eds.). *Handbook of Research on Social Entrepreneurship*. Cheltenham: Edward Elgar.

5. Buzducea, D. (coord.). (2013). *Economia Socială a grupurilor vulnerabile*. Iași: Polirom.

6. Cace, S. (coord.) (2010). *Economia socială în Europa*. București: Expert.

7. Cace, S., Arpinte, D., Scoican, N. (2010). *Economia socială în România. Două profiluri regionale*. București: Expert.

8. Cace, S., Nicolăescu, V., Scoican, N. (2010). *Cele mai bune practici în sectorul Economiei Sociale în Grecia și în alte state ale Uniunii Europene*. București: Expert.

9. Colegiul Național al Asistenților Sociali, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. (2012). *Ghid privind dezvoltarea de noi locuri de muncă protejate*, Proiectul „COMBAT- Consiliere, Ocupare, Schimbarea Mentalităților, Eliminarea Barierei, Accesibilitate, Training. POSDRU 2007-2013.

10. Crișan C.M. (2012). *Antreprenoriatul social și responsabilitatea socială corporatistă*. Cluj-Napoca: Risoprint.

11. Dees, J.G., Economy, P. 2001. „Social Entrepreneurship” (p. 1-18). În Dees, J.G., Emerson, J., Economy, P., *Enterprising Nonprofits: A Toolkit for Social Entrepreneurs*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

12. European Parliament. (2009). *Report regarding social economy*, www.socialeconomy.eu.org/skip.php?article795. (accesat la 8 iunie 2012).

13. Gherguț A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*. Iași: Polirom.

14. International Center of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy (CIRIEC). (2007). *The social economy in the European Union* (http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telecharge_ments/RESEARCH_REPORTS/EESC2007_%20EnglishReport.pdf). (accesat la 16 iulie 2012).

15. Larionescu, M. (2013). *Economia socială și cooperarea în România. O perspectivă socioistorică comparată*. Iași: Polirom.

16. Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. Monitorul Oficial al României, nr. 1006 din 18.12.2006.

17. Legea nr. 219/2015 privind economia socială, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 561 din 28 iulie 2015.

18. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice- „*Buletin statistic în domeniul muncii și protecției sociale în trimestrul III 2015, Protecția persoanelor cu dizabilități*” http://www.mmuncii.ro/j33/images/buletin_statistic/dizabilitati_III2015.pdf

19. Nechita, M. (2010). *Integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități*. Baia Mare: Editura Universității de Nord.